

Fonaments dels Mètodes Qualitatius: de la Interpretació al Discurs

Codi: 42592
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313402 Recerca i Intervenció Psicosocial	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Juan Pujol Tarres

Correu electrònic: joan.pujol@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Joel Feliu Samuel Lajeunesse

Isabel Pellicer Cardona

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

Al finalitzar el mòdul, l'estudiant serà capaç de:

- Diferenciar entre metodologia, mètodes i tècniques de recerca
- Identificar les tradicions de recerca qualitativa a les ciències socials
- Diferenciar els mètodes quantitativs de recerca dels qualitativs
- Identificar les bases dels mètodes etnogràfics, interaccionistes i lingüístics
- Recollir informació rellevant utilitzant diferents tècniques de recollida de informació
- Analitzar i interpretar la informació
- Utilitzar recursos per a garantir la qualitat i credibilitat d'una recerca qualitativa
- Realitzar un disseny de recerca amb mètodes qualitativs

Competències

- Establir objectius operatius fonamentals, rellevants teòricament i socialment, que tinguin en compte la complexitat de la realitat psicosocial
- Orientar teòricament la definició dels objectius, el disseny i l'anàlisi en la comprensió dels fenòmens psicosocials
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit
- Seleccionar i aplicar les tècniques necessàries per a la recollida, l'anàlisi i la presentació de material empíric de caràcter qualitatiu
- Treballar en equip i generar sinergies en entorns de treball amb diverses persones que treballen de manera coordinada i col·laborativa
- Utilitzar amb eficàcia les tecnologies de la informació i de la comunicació en la recollida, l'elaboració i la transmissió de coneixement

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure els marcs metodològics implicats en l'estudi d'un problema d'investigació concret
2. Elaborar un pla de recerca viable a partir d'una pregunta d'investigació i dels objectius establerts
3. Necessitar i valorar els objectius operatius d'un pla d'investigació d'acord amb una pregunta d'investigació psicosocial
4. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
5. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit
6. Treballar en equip i generar sinergies en entorns de treball amb diverses persones que treballen de manera coordinada i col·laborativa
7. Utilitzar amb eficàcia les tecnologies de la informació i de la comunicació en la recollida, l'elaboració i la transmissió de coneixement

Continguts

En el mòdul es treballen els següents continguts:

- L'aproximació qualitativa en la Recerca i Intervenció Psicosocial
- Fonamentació teòrica i conceptual de l'aproximació qualitativa
- Conèixer i Transformar des de la Perspectiva Discursiva
- Conèixer i transformar des de la Perspectiva Narrativa
- Conèixer i transformar des de la Perspectiva Etnogràfica
- Dissenyar un projecte psicosocial: què mirar i com mirar
- Anàlisi i avaluació de dissenys de projectes psicosocials

Metodologia

A. Activitats dirigides d'ensenyament i aprenentatge presencial (a l'aula):

Professor(a):

- Assignació de lectures
- Exposició dels continguts bàsics
- Dinamització de la discussió a l'aula

Estudiants:

- Identificar aspectes rellevants en les lectures assignades
- Elaborar preguntes en relació als interessos de recerca pròpia
- Presentar treballs fets en grup
- Generar respostes a partir de la discussió a l'aula
- Defensar la pròpia postura teòrica/metodològica/ètica/política

B. Activitats supervisades d'ensenyament - aprenentatge (fora de l'aula):

- Tutories
- Orientació a l'estudiant en la cerca de materials, en el seu treball i estudi

C. Activitats d'aprenentatge autònom (fora de l'aula)

- Recollida i sistematització del material bibliogràfic
- Lectura de la informació recomanada i la trobada per l'estudiant
- Sistematització, resum i anàlisi de la informació recollida
- Estudi personal
- Treball en grup
- Integració teòrica i metodològica
- Elaboració de conclusions i recomanacions a l'àmbit estudiat
- Elaboració de treballs i informes de recerca

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Discussió a l'aula i exercicis pràctics	10	0,4	4, 5, 6
Exposició dels continguts bàsics	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5

Tipus: Supervisades

Tutories grupals	10,5	0,42	3, 4, 5, 6
Tutories individuals	14,5	0,58	1, 2, 3, 4, 5
Tipus: Autònomes			
Cerca i sistematització de la informació bibliogràfica	15	0,6	6, 7
Elaboració de treballs	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Lectura de textos	25	1	1, 2, 3, 4, 5
Treball en grup	15	0,6	1, 2, 4, 5, 6

Avaluació

Qualificacions:

Mòdul superat: El mòdul es considerarà superat si l'estudiant obté una nota mitjana superior a 5 en el conjunt de les proves d'avaluació.

Avaluable: Es considerarà "Avaluable" l'estudiant que hagi presentat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior 40% del total del mòdul.

No avaluable: Es considerarà "No-Avaluable" el fet que encara que l'estudiant hagi presentat diverses proves el pes total en relació amb el conjunt del mòdul sigui inferior al 40%.

Reavaluació: No hi ha reavaluació

Pautes d'avaluació de la Facultat de Psicologia:

<https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.html>

Evidències d'Aprenentatge:

- Evidència d'aprenentatge 1 (EV1): Assistència i participació activa Pes: 10%
- Evidència d'aprenentatge 2 (EV2): Exposició en grup sobre una temàtica a escollir entre els continguts del bloc temàtic. Pes: 20%
- Evidència d'aprenentatge 3 (EV3): Treball que contribueix al treball de recerca i que consisteix en el disseny raonat de la investigació que desenvoluparà cada estudiant. Autoria: Individual. Extensió màxima: 7000 paraules. Pes: 50%
- Evidència d'aprenentatge 4 (EV4): Informe d'aprenentatge del mòdul pel TFM. Informe sobre l'aplicació del mòdul al procés del TFM, corregit pel tutor/a de l'estudiant seguint les directrius de qui coordina el mòdul. Individual. Pes: 20%

Avaluació Única: Si l'estudiant opta per l'avaluació única, es lliuraran les següents evidències:

- Evidència d'aprenentatge 1 (EV1): Resposta escrita a una pregunta oberta sobre els continguts de l'assignatura. Pes: 10%
- Evidència d'aprenentatge 2 (EV2): Treball en grup sobre una temàtica a escollir entre els continguts del bloc temàtic. Pes: 20%
- Evidència d'aprenentatge 3 (EV3): Treball que contribueix al treball de recerca i que consisteix en el disseny raonat de la investigació que desenvoluparà cada estudiant. Autoria: Individual. Extensió màxima: 7000 paraules. Pes: 50%
- Evidència d'aprenentatge 4 (EV4): Informe d'aprenentatge del mòdul pel TFM. Informe sobre l'aplicació del mòdul al procés del TFM, corregit pel tutor/a de l'estudiant seguint les directrius de qui coordina el mòdul. Individual. Pes: 20%

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1. Assistència i participació activa	10%	0	0	4, 5, 6
EV2. Exposició continguts bloc temàtic	20%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 7
EV3. Treball Disseny de la Recerca	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7
EV4. Informe d'aprenentatge del mòdul pel TFM	20%	0	0	4, 5

Bibliografia

- Agar, M. (1996). *The professional stranger: An informal introduction to ethnography* (2nd ed). Academic Press.
- Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2009). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. SAGE.
- Ato, M., López, J. J., & Benavente, A. (2013). Un sistema de clasificación de los diseños de investigación en psicología. *Anales de Psicología*, 29(3), 1038-1059. <https://doi.org/10.6018/analesps.29.3.178511>
- Bolívar, A. (2020). Análisis del discurso y hermenéutica como métodos en la interpretación de textos. *Interpretatio. Revista de hermenéutica*, 5(1), 17-34.
- Brewer, J. D. (2000). *Ethnography*. Open University Press.
- Calquin Donoso, C., Guerra Arrau, R., Escobar Villalobos, K., & Martínez Riquelme, J. (2020). Repertorios interpretativos de un manual de intervención en la infancia temprana en Chile. *Política y Sociedad*, 57(1), 197-215. <https://doi.org/10.5209/poso.60255>
- Denzin, N. K. (2003). *Strategies of qualitative inquiry*. SAGE.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The SAGE handbook of qualitative research*. SAGE.
- Echeverría, G., & Martín Maturana, J. (2015). Análisis crítico del discurso de políticas públicas en diversidad sexual en Chile. *Universitas Psychologica*, 14(4), 1485-1498. <https://doi.org/10.11144/Javeriana.up14-4.acdp>
- Fina, A. D., & Georgakopoulou, A. (2015). *The handbook of narrative analysis*. John Wiley & Sons.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research*. Sage Publications Ltd.
- Galaz, C. J., & Rubilar Donoso, M. G. (2019). Experiencias profesionales en intervención psicosocial: El ejercicio narrativo como metodología de reflexividad y vigilancia epistemológica. *Revista Latinoamericana de Metodología de las Ciencias Sociales*, 9(1). <http://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/library?a=d&c=arti&d=Jpr10125>
- Gandarias Goikoetxea, I., & García Fernández, N. (2015). Producciones narrativas: Una propuesta metodológica para la investigación feminista. En I. Mendia Azkue, M. Luxán, M. Legarreta, G. Guzmán, I. Zirion, & J. Azpiazu Carballo (Ed.), *Otras formas de (re) conocer. Reflexiones, herramientas y aplicaciones desde la investigación feminista* (p. 97-110). Hegoa. <http://publicaciones.hegoa.ehu.es/publications/329>

- García Fernández, N., & Montenegro Martínez, M. (2014). Re/pensar las Producciones Narrativas como propuesta metodológica feminista: Experiencias de investigación en torno al amor romántico. *Athenea Digital. Revista de pensamiento e investigación social*, 14(4), 63-88. <https://doi.org/10.5565/rev/athenea.1361>
- González-Domínguez, C., & Martell-Gámez, L. (2013). El análisis del discurso desde la perspectiva foucauldiana: Método y generación del conocimiento. *Ra Ximhai*, 9(1), 153-172.
- Grollmus, N. S., & Tarrés, J. P. (2015). Relatos metodológicos: Difractando experiencias narrativas de investigación. *Forum: Qualitative Social Research*, 16(2), Art. 24.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2009). *Etnografía: Métodos de investigación*. Paidós Ibérica.
- Hesse-Biber, S. N., & Leavy, P. (2010). *The Practice of Qualitative Research*. SAGE.
- Hollway, W., & Jefferson, P. T. (2000). *Doing Qualitative Research Differently: Free Association, Narrative and the Interview Method* (1a ed.). Sage Publications Ltd.
- Iñiguez-Rueda, L. (1995). Métodos cualitativos en Psicología Social. *Revista de Psicología Social Aplicada*, 5(1/2), 5-26.
- Jr, V. A. A., & Mertz, N. T. (2014). *Theoretical Frameworks in Qualitative Research*. SAGE Publications.
- Medina Cárdenas, O. (2019). El gobierno de la felicidad. Análisis de los discursos de autoayuda de la Psicología Positiva. *Quaderns de psicologia. International journal of psychology*, 21(1), e1481-e1481. <https://doi.org/10.5565/rev/qpsicologia.1481>
- Olmos Alcaraz, A. (2015). Análisis crítico de discurso y etnografía: Una propuesta metodológica para el estudio de la alteridad con poblaciones migrantes. *Empiria. Revista de metodología de ciencias sociales*, 32, 103-128. <https://doi.org/10.5944/empiria.32.2015.15311>
- Palacios Díaz, D. (2020). *Norman Fairclough y el análisis crítico de discurso: Armas para una lingüística materialista*. <https://digitum.um.es/digitum/handle/10201/91320>
- Parker, I. (1994). Qualitative Research. En P. Banister, E. Burman, I. Parker, M. Taylor, & C. Tindall (Ed.), *Qualitative methods in psychology: A research guide* (p. 1-16). Open University Press.
- Puertas Cartón, N., & Samper Seró, C. (2016). El ascenso de García Albiol. Politización del discurso migratorio y aplicación de la teoría del «agenda setting» en las elecciones locales de 2011. *Papers. Revista de Sociologia*, 101(2), 137. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2140>
- Pujol Tarrés, J., & Montenegro Martínez, M. (2013). Producciones narrativas: Una propuesta teórico-práctica para la investigación narrativa. En M. Rodigou Nocetti & H. Luis Paulín (Ed.), *Coloquios de investigación cualitativa. Desafíos en la investigación como relación social* (p. 15-42). Universidad Nacional de Córdoba. <http://generatech.org/sites/default/files/coloquioii.pdf>
- Rodríguez Illera, J. L., & Annacontini, G. (Ed.). (2019). *Metodologías narrativas en educación*. Edicions Universitat de Barcelona.
- Rosiek, J. L., & Snyder, J. (2020). Narrative Inquiry and New Materialism: Stories as (Not Necessarily Benign) Agents. *Qualitative Inquiry*, 26(10), 1151-1162. <https://doi.org/10.1177/1077800418784326>
- Sanchez Oller, S. M., & Villalobos Carrillo, K. G. (2020). La Narrativa Sistémica como modelo de intervención terapéutica en el manejo del dolor crónico no oncológico en mujeres. *REDES. Revista de Psicoterapia Relacional e Intervenciones Sociales*, 41, Article 41. <http://www.redesdigital.com.mx/index.php/redes/article/view/283>
- Sebrango, V., Castillo, O., & Carrera, G. (2013). Análisis semiótico del discurso racista en la publicidad de Burberry Prorsum. *Commons. Revista de Comunicación y Ciudadanía Digital*, 1(1), 110-130.

- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text, and interaction*. SAGE.
- Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research: A practical handbook*. SAGE Publications Limited. <https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=LySjM0tY-tEC&oi=fnd&pg=PP2&dq=silverman+doing+qualit>
- Smith, J. A. (2015). *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods*. SAGE.
- Starks, H., & Trinidad, S. B. (2007). Choose Your Method: A Comparison of Phenomenology, Discourse Analysis, and Grounded Theory. *Qualitative Health Research*, 17(10), 1372-1380. <https://doi.org/10.1177/1049732307307031>
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage Publications.
- Toledano, N., & Anderson, A. R. (2020). Theoretical reflections on narrative in action research. *Action Research*, 18(3), 302-318. <https://doi.org/10.1177/1476750317748439>
- van Dijk, T. A. (2016). Estudios Críticos del Discurso: Un enfoque sociocognitivo. *Discurso & Sociedad*, 1, 137-162.
- van Dijk, T. A. (2017). Análisis Crítico del Discurso. *Revista Austral de Ciencias Sociales*, 30, 203-222.
- Velasco Maillo, H. M., & Díaz de Rada, Á. (2018). *La lógica de la investigación etnográfica: Un modelo de trabajo para etnógrafos de escuela*. Trotta.
- Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology: Adventures in theory and method*. McGraw-Hill.
- Willig, C., & Stainton-Rogers, W. (2008). *The SAGE handbook of qualitative research in psychology*. SAGE.
- Wolcott, H. F. (2008). *Ethnography: A way of seeing* (2nd ed). Altamira Press.

Programari

L'article 169 dels estatuts de la UAB assenyalen que la docència a la Universitat es desenvolupa en un marc de convivència i solidaritat fonamentat en els principis i valors d'una societat oberta i democràtica. És per aquest motiu que, tot i que no hi ha un programari obligatori, recomanem utilitzar programari lliure.